

प्रश्नावली (Questionnaire)

प्रश्नावलीची वैशिष्ट्ये :

- 1) प्रश्नावली मध्ये अध्ययन विषयाबाबतच्या प्रत्येक पैलू विषयी अनेक प्रश्न एका सूचीच्या रूपात असतात.
- 2) प्रश्नावली मध्ये असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे उत्तर दाता स्वतः भरतो.
- 3) विस्तृत क्षेत्रात पसरलेल्या लोकांकडून माहिती संकलित करण्याची अतिशय महत्त्वाची पद्धती आहे.
- 4) प्रश्नावली ही पोस्ट द्वारा किंवा स्वतः उत्तरदात्यांकडे दिली जाते.
- 5) प्रश्नावली मधील प्रश्नांची भाषा ही अतिशय स्पष्ट असते, उत्तरदाता संशोधनकर्त्याच्या मदतीशिवाय प्रश्नांची उत्तरे लिहू शकतो.
- 6) प्रश्नावली द्वारे प्राप्त होणारी तथ्ये ही अधिक यथार्थ आणि वस्तुनिष्ठ असतात.
- 7) गोपनीय आणि महत्त्वपूर्ण तथ्यांची संकलन प्रश्नावली द्वारे केले जाते.
- 8) प्रश्नावली द्वारे एकाच वेळी सर्व उत्तरदात्यांकडून माहिती प्राप्त केली जाते.
- 9) प्रश्नावली चे विशेष वैशिष्ट्य म्हणजे या पद्धतीचा उपयोग फक्त सुशिक्षित उत्तरदात्यापुरताच मर्यादित असतो.
- 10) प्रश्नावली पद्धती द्वारे कमीत कमी वेळात जास्तीत जास्त तथ्यांचे संकलन केले जाते.

❖ प्रश्नावलीचे गुण :

प्र
श्ना
व
ली
चे
गु
ण

1. विस्तृत संकलन
2. कमीत कमी खर्च
3. वस्तुनिष्ठ विश्लेषण
4. उत्तरदात्यांना वाव
5. वस्तुनिष्ठ माहिती
6. पुन्हा माहिती मिळविण्यास वाव
7. सांख्यिकीय प्रयोग संभव
8. स्वतंत्र आणि प्रामाणिक माहिती

प्रश्नावली चे दोष व मर्यादा

1. अल्प प्रतिसाद
2. केवळ सुशिक्षित उत्तरदात्यांकरिता
3. बौद्धिक असमर्थता
4. संशोधकाचे मर्यादित ज्ञान
5. वाईट हस्ताक्षर
6. भावनात्मक प्रेरणेचा अभाव